

Узагальнення знань про органічні речовини рекомендується проводити на сонові вивчення залежності між будовою, властивостями та застосуванням речовин. Під час такого узагальнення важлива роль відводиться аналітичним та прогностичним вмінням учнів. Питання залежності будови, властивостей та застосування речовин не є новим для учнів. На даному узагальнюючому етапі важливо систематизувати ці вміння, визначити їх значення для учня.

Завдання повинні містити елементи порівняння, систематизації, аналізу, передбачення та прогнозування. Важлива роль відводиться завданням які потребують пошуку декількох альтернативних варіантів вирішення.

Як різновидність завдань на взаємозв'язок між будовою та властивостями речовин доречно запропонувати вправи на узагальнення знань про якісні реакції органічних речовин, які можна подати у декількох варіантах:

Формування функціональності знань в процесі узагальнення знань про хімічний зв'язок реалізується в процесі складання підсумкових графіків та схем.

Одним із найважливіших елементів узагальнення знань є вивчення генетичних зв'язків між окремими класами органічних речовин та органічними і неорганічними речовинами. Використання вправ на відтворення генетичних зв'язків сприяє повторенню інформації, її систематизації, поглиблення знань про властивості та добування речовин. Генетичні зв'язки дозволяють сформувати поняття про єдність органічних та неорганічних речовин та умовність такого поділу.

Отже, узагальнення знань з хімії є важливим етапом формування функціональності знань учнів. З одного боку уроки узагальнення дозволяють закріпити та систематизувати наявні знання, а з іншого - перевірити рівень функціональності знань, сформованих у попередніх темах, вміння застосовувати зв'язки між окремими темами, курсами та предметами. Проблема узагальнення знань в аспекті функціональності розглядається нами в трьох напрямках: в контексті розв'язання екологічної, економічної, сировинної та енергетичної проблеми; в контексті розуміння взаємозв'язків між будовою, функціями та застосуванням речовин; в контексті розуміння взаємозв'язків між класами органічних та неорганічних речовин.

Література

1. Зуева М.В. Развитие учащихся при обучении химии. Пособие для учителей. – М.: Педагогика, 1978. – 189 с.
2. Ліцман Ю.В. Узагальнення і систематизація знань з хімії учнів профільних класів середньої загальноосвітньої школи: Дис... канд. пед. наук: 13.00.02. – Суми, 2004. – 191с.
3. Паламарчук В. Ф. Школа учит мыслить: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1979. – 144 с.
4. Хоменко П. Функціональність знань як педагогічна проблема // Біологія і хімія в школі №6. 2003. с.50

РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ У ФОРМУВАННІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Черчата Л.М. (Полтава)

Сутність людини – творчість. Саме вона підносить людину над долею, робить її переможцем. Саме в творчості розкривається з найбільшою глибиною внутрішній світ людини. Саме творчість перемагає смерть і виходить за обмежений простір своєї особистої сутності. Творчість – початок, що дає людині безсмертя

Р.Ролан

Найбільшою цінністю будь-якого суспільства є творча, неординарна, ініціативна особистість, формування якої розглядається наразі як одне з пріоритетних завдань педагогічної освіти України. Свого часу Л.С.Виготський

сформулював основну задачу педагогіки майбутнього, в якій життя „розкривається як система творчості, постійного напруження і подолання, постійного комбінування і створення нових форм поведінки. Таким чином, кожна наша думка, кожен наш рух і переживання є прагненням до створення нової дійсності, проривом вперед до чогось нового...”[1, с. 346].

У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема підготовки молодого фахівця у вищій школі, (не дивлячись на те, що виховання творчої особистості є завданням усієї системи освіти) оскільки саме рівень якості його академічних показників, потужність його професійно-творчого потенціалу визначають як сучасне, так і майбутнє нашої держави. Іншими словами, стрижнем освіти XXI століття є виховання відповідальної особистості здатної до самоосвіти і саморозвитку, яка вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого розв'язання проблем, критично мислити, опрацьовувати різноманітну інформацію, прагне змінити на краще своє життя і життя своєї країни.

Тільки для такого фахівця може виявитися посильним основне завдання вчителя – підготувати молодь до життя, навчити її самостійно розв'язувати проблеми, приймати важливі життєві рішення, володіти високим рівнем знань, мати потяг до нового, оригінального, створити людину, для якої життєвою потребою стала б творча діяльність, а найбільш характерним стилем поведінки, відповідно, – творчий стиль.

Визначаючи творчість як продуктивну людську діяльність, яка здатна породжувати якісно нові матеріальні і духовні цінності суспільного значення і погоджуючись з тим, що розвиток творчого потенціалу діяльності є важливою умовою культурного прогресу й виховання людини, С. Гончаренко зауважує на тому, що на усіх рівнях загальноосвітнього навчального закладу слід звертати особливу увагу на формування у учнів різноманітних глибоких і міцних системних знань, на максимальну стимуляцію самостійної діяльності учнів, на розвиток стійких творчих інтересів, цілеспрямованості творчих пошуків, наполегливості під час виконання творчих завдань [2, с.326]. Таким чином, творчий розвиток особистості є важливим фактором, який задає напрямок у розв'язанні проблеми навчання і виховання.

З огляду на актуальність проблеми і послуговуючись результатами наукових розвідок ряду дослідників (В.М.Доній, Г.М.Несен, Л.В.Сохань, І.Г.Срмаков) про творчий потенціал окремого індивіда, можна зробити висновок про можливість тлумачення даного поняття не тільки з боку результативності (як якості особистості, що характеризує міру її можливостей ставити і вирішувати нові завдання у сфері своєї діяльності, яка має суспільне значення), а й з боку його розвитку, процесуально (як сукупність можливостей, що постійно змінюється), то виникає потреба вимірювати його не тільки новизною і значущістю упредметнених результатів творчої діяльності, а й тими змінами особистісної структури суб'єкта творчості, які ведуть внаслідок самовдосконалення і самореалізації особистості до змін у характері і змісті її життєвих проявів.

За такого підходу основна увага звертається на ту властивість творчого потенціалу, яка характеризує його як здатність людини до саморозвитку, створення нового не тільки у навколишньому світі, а й у собі. До числа чинників, які впливають на хід формування творчого потенціалу особистості „зсередини” відносять ряд особистісних підструктур, серед яких важливе значення відіграють і характерологічні особливості (самостійність, ініціативність, вольові якості тощо) та мотивація (цілепокладання, самопрограмування, саморегуляція) [3, с. 166-169].

Важливою вимогою до випускників вищої школи у сучасних умовах є розвинене вміння самостійно поповнювати свої знання упродовж життя, орієнтуватись у швидкому потоці інформації (у цьому полягає забезпечення гнучкості як однієї з важливих рис сучасної якості освіти, яка в свою чергу підвищує адаптивність майбутніх спеціалістів до неминучих змін у професії). Реалізація вищезазначеного неможлива без збільшення ступеня самостійності студента, тобто здатності останнього організувати і реалізовувати свою

діяльність без стороннього керівництва і допомоги. Саме тому вища школа поступово переходить від „передачі“ студентам знань у готовому вигляді до управління їх самостійною навчально-пізнавальною діяльністю, до формування у них досвіду творчості, який дає змогу перевірити себе у різних формах інтелектуального напруження.

У „Сучасному словнику з педагогіки“ за редакцією Є.С. Рапацевича самостійна робота розглядається як метод навчання і самоосвіти, як передумова дидактичного зв'язку різних методів між собою у процесі якої той, хто навчається виступає активною творчою особою, творцем власної культури, ерудитом, готовності до майбутньої діяльності. Активність особистості проявляється у постановці цілей самостійної роботи, її плануванні, визначенні способів, самооблізації і контролю, оцінці результатів. Самостійна робота виступає важливим фактором їх теоретичної і практичної підготовки до майбутньої діяльності, формування необхідних знань, умінь, навичок, морально-психологічних якостей [4, с. 685].

Відтак, можна стверджувати, що самостійна робота відіграє важливу, якщо не визначальну, роль у формуванні творчої особистості вчителя, оскільки теорія і практика навчання у вищій школі доводить, що активність студентів у навчанні забезпечує розвиток їх творчих можливостей, нових пізнавальних потреб, навичок пізнавальної діяльності, загалом, сприяє формуванню творчої особистості.

Література

1. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. – М., 1991. – С. 346
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1997. – 376с. – С.326
3. Психологія і педагогіка життєтворчості: Навч.-метод. посібник / Ред. рада: В.М.Доній, Г.М.Несен, Л.В.Сохань, І.Г.Єрмаков та ін. – К., 1996. – 792с. С.166-169
4. Современный словарь по педагогике / Авт.-сост. Е.С.Рапацевич. – Минск: Современное слово, 2001. – 928с. С. 685

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИЩІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ШКОЛІ

Шинкаренко В.І. (Полтава)

Важливою умовою формування у майбутніх вчителів природничих дисциплін досвіду творчої діяльності є перебудова дидактичної системи переважно інформаційного навчання на таке, яке б розвивало пізнавальні творчі здібності студентів і забезпечувало включення елементів дослідження в усі види діяльності студента, зокрема: навчальну роботу, різні форми якої є важливим засобом формування у студентів установок на розвиток наукової творчості. Вирішальна роль у розв'язанні цього питання належить лекції. На лекції студент не тільки отримує систему наукових знань, але і потребу у самостійному творчому пошуку. Для цього необхідно застосовувати на лекціях метод проблемного викладу матеріалу, коли увага студентів акцентується на тих її аспектах, які потребують теоретичних пошуків, на різних поглядах і підходах до її розв'язання.

Пов'язуючи навчальний матеріал із сучасними науковими проблемами, у лекційному викладі слід широко практикувати використання проблемних питань, вирішення яких дозволяє сформувати у студента інтерес до науково-дослідницької діяльності, розвивати звичку до систематичної розумової праці і вдосконалювати навички роботи з науковою літературою. У ході розв'язання проблемних питань студент відчуває недостатність необхідних знань і вмінь, що стає додатковим стимулом до самостійного опрацювання літератури. Крім того, опановуючи певні поняття, теоретичні положення студент відчуває